

Přívlastek

Přívlastek je větný člen **rozvíjející**

Vyjadřuje v širokém slova smyslu **vlastnost toho, co pojmenovává řídicí jméno**

Může být vyjádřen **všemi ohebnými** slovními druhy, **slovesným infinitivem i příslovcem** (to platí jen pro přívlastek neshodný).

Přívlastek

Závisí na **podstatném jméně**

méně často na zájmenu: nic **nového**

méně často na číslovce: **velká** čtyřka

Přívlastek (pokračování)

Podle **gramatického** vztahu k řídicímu jménu rozlišujeme:

přívlastek shodný a přívlastek neshodný

Podle počtu členů v přívlastku rozlišujeme:

přívlastek jednoduchý, několikanásobný nebo postupně rozvíjející.

To však platí pouze pro přívlastek

shodný, přívlastek neshodný není postupně rozvíjející.

Přívlastek shodný

S řídicím slovem se vždy **shoduje v pádě** a většinou i **v rodě a čísle**.

- Přívlastek shodný vyjádřený **přídavným jménem**:

Pozorovali jsme **pasoucí se** srnky.

Děti pozorovaly psa **hrajícího** si na zahradě.

Krabice **vykládaná** perletí se přenášela obtížně.

Přívlastek shodný

S řídicím slovem se vždy **shoduje v pádě** a většinou i **v rodě a čísle**.

- Přívlastek shodný vyjádřený **přídavným jménem**:

Pozorovali jsme **pasoucí se** srnky.

Děti pozorovaly psa **hrajícího** si na zahradě.

Krabice **vykládaná** perletí se přenášela obtížně.

Přívlastek shodný

S řídicím slovem se vždy **shoduje v pádě** a většinou i **v rodě a čísle**.

- Přívlastek shodný vyjádřený **číslovkou**:

Vytáhl z regálu **tři** knihy.

Dvacet dětí se zvedlo z lavic.

Třetí běžec dobíhal do cíle s větší časovou ztrátou.

Přívlastek shodný

S řídicím slovem se vždy **shoduje v pádě** a většinou i **v rodě a čísle**.

- Přívlastek shodný vyjádřený **podstatným jménem**:

U nás hnízdí sýkory **koňadry**.

Na Slovensku můžete potkat medvěda **brtníka**.

Viděli jsme kvést první jaterník **podléšku**.

Les je plný rostlin kapradi **samce**.

Přívlastek neshodný

S řídicím jménem se **NESHODUJE**, zůstává nesklonný.

Tramvaj zastavuje na **Komenského** náměstí. // na náměstí Komenského

Auto zaparkovalo v ulici **Vrchlického**. // ve **Vrchlického** ulici.

Projeli jsme celý kraj **Vysočina**.

Stalo se to na území bývalého okresu **Vyškov**.

Stavili jsme se ve firmě **Novák a syn**.

Přívlastek neshodný

S řídicím jménem se **NESHODUJE**, zůstává nesklonný.

Infinitivní přívlastek neshodný

Snaha **prosadit se**

Zvyk **vstávat** (brzy)

Přívlastek neshodný vyjádřený příslovcem

Cesta **domů**

Místo **nahoře**

Přívlastek několikanásobný a postupně rozvíjející

Přívlastek postupně rozvíjející vyjadřuje jednu postupně upřesňovanou vlastnost. Členy přívlastku postupně rozvíjejícího jsou v takovém vztahu, že slovo stojící hned před podstatným jménem rozvíjí pouze podstatné jméno, slova další rozvíjejí vždy celé spojení před sebou.

Projížděli jsme **večerními přeplněnými městskými** ulicemi.

slovo *městskými* rozvíjí podstatné jméno *ulicemi*

slovo *přeplněnými* rozvíjí celé spojení *městskými ulicemi*

slovo *večerními* rozvíjí celé spojení *přeplněnými městskými ulicemi*

Přívlastek několikanásobný a postupně rozvíjející

Přívlastek **několikanásobný** vyjadřuje na sobě nezávislé vlastnosti. Jeho části mohou být v poměru slučovacím, stupňovacím, vylučovacím i odporovacím:

Mám ráda **jarní i letní** květiny.

Mám ráda **nejen jarní, ale i letní** květiny.

Na obraze mají být **bud' jarní, nebo letní** květiny.

K narozeninám bych jí chtěla dát **nikoliv jarní, ale letní** květiny.

Přívlastek volný a těsný

Podle těsnosti významového vztahu k řídicímu jménu rozlišujeme **přívlastek volný a přívlastek těsný.**

Rozhodovat, zda je přívlastek volný, nebo těsný, má smysl u rozvitého přívlastku shodného, který stojí za jménem.

- *Sleva na jízděm se týká cestujících **starších** než 65 let.* – PŘÍVLASTEK TĚSNÝ.
- *Projížděli jsme osvětlenými večerními ulicemi města, **plnými** chodců a různých dopravních prostředků.* – PŘÍVLASTEK VOLNÝ

Přívlastek

Podle těsnosti významového vztahu k řídicímu jménu rozlišujeme **přívlastek volný a přívlastek těsný.**

Rozhodovat, zda je přívlastek volný, nebo těsný, má smysl u rozvitého přívlastku shodného, který stojí za jménem.

- *Sleva na jízděm se týká cestujících **starších** než 65 let.* – PŘÍVLASTEK TĚSNÝ.
- *Projížděli jsme osvětlenými večerními ulicemi města, **plnými** chodců a různých dopravních prostředků.* – PŘÍVLASTEK VOLNÝ

Přívlastek volný a těsný

Přívlastek těsný je relevantní (rozhodující) pro význam věty, tj. je pro ni nezbytný.

*Sleva na jízděm se týká cestujících **starších** než 65 let.* – PŘÍVLASTEK TĚSNÝ. – při vynechání přívlastkové vazby by měla věta zcela jiný význam, resp. podávala by zcela odlišnou informaci.

*Projížděli jsme osvětlenými večerními ulicemi města, **plnými** chodců a různých dopravních prostředků.* – PŘÍVLASTEK VOLNÝ – dokresluje podobu města, ale při jeho vynechání věta základní význam nemění, nepodává odlišnou informaci.